

KE KONCEPCI A NOVÉ STRATEGII NATO

Koncem dubna t.r. proběhl v Defense College NATO v Římě týdenní cyklus přednášek k problematice nové strategie a koncepce NATO. Vedle vysoké odborné úrovně se kurs vyznačoval také maximální hostitelskou péčí, včetně organizované prohlídky nejvýznamnějších památek Říma.

Kurs byl organizován s plným využitím kapacity dne v dopoledních i odpoledních hodinách. Každé půldne začínalo přednáškami dvou až tří expertů z různých států NATO v celkovém trvání 1,5 až 2 hodiny. Po nich následovaly dotazy z pléna. Po zodpovězení dotazů se příslušníci kursu rozešli do jmenovitě určených skupin. V každé skupině bylo po 8 až 10 příslušníků různých armád. V takto vytvořených skupinách probíhala diskuse k přednesené tematice, k problémům souvisejícím se změnami v Evropě po roce 1989 a výměna zkušeností, poznatků a názorů, které odpovídaly dané problematice. Stálost skupin umožňovala vzájemné poznání jejích členů a tím také otevřenost, bezprostřednost a neformálnost vedené diskuse. Nebylo zvláštností, že se v diskusích ve dvojicích i skupinách pokračovalo také o přestávkách i po večerech. Problémem v tomto případě byla znalost jazyka.

Již sama skutečnost, že vedle představitelů ozbrojených sil NATO byli mezi přednášejícími zhruba z poloviny zastoupeni ekonomové, politologové a také ekologové, ukazuje směry, na něž se NATO v současné době stále více zaměřuje. O významu, který vedení NATO tomuto a dalším podobným kursům přikládá, svědčí skutečnost, že mezi přednášejícími byli předseda vojenského výboru NATO generál Eide, zástupce náčelníka oddělení pro plánování a politickou linii v mezinárodním vojenském štábu NATO generál Genschel a další funkcionáři NATO. Téměř všichni přednášející používali angličtiny, případně francouzštiny. Pro zástupce armád států střední a východní Evropy byly přednášky simultánně tlumočeny do ruštiny.

diskusích bylo možné používat také němčiny. Ovládnutí západních jazyků, zejména angličtiny, našim velitelským sborem se jeví nezbytným předpokladem nejen pro vzájemnou výměnu znalostí, ale také pro možnost studia potřebné odborné literatury v originále.

Přednášky jednotlivých expertů nebyly jen tlumočením oficiálních názorů. Vyjadřovaly také výsledky příslušného přednášejícího, jeho osobní stanovisko k dané problematice. V některých případech se názory jednotlivých přednášejících odborníků na způsoby řešení stejné problematiky také rozcházely. Vzájemná polemika a zdůvodnění vlastního pojetí experty diskusí na závěr přednášky byly ukázkou umění zdůvodnit svůj názor při dodržení zásad rektnosti. Střetávání názorů bylo bráno jako hnací motor při hledání a tvorbě nového i jako smozřejmost na akademické půdě vysoké školy, kde platí akademická svoboda a každý hluví sám za sebe. Stanoviska přednášejících k poslání NATO, jeho cílům a základním principům jejich dosažení byla v podstatě shodná. Svědčí to o jednoznačné, a také jedno-
myslně chápaném místě a úloze NATO všemi členskými státy při spoluvytváření jak současné, tak perspektivní Evropy.

Vychází se při tom ze skutečnosti, že situace v Evropě se po roce 1989 zásadně změnila. Členské státy NATO v současné době nepovažují v Evropě žádný stát za nepřítele. Každá evropská země je pro ně partnerem. Spolu se všemi evropskými státy cítí odpovědnost za vytvoření podmínek pro život Evropy v míru, bez válek a v bezpečí, pro její všestranný rozkvět. Východní podmínky k tomu vidí především v rozvoji ekonomiky, pluralitní demokracie, vzájemného poznání a navazování dvou i vícestranných styků.

Jsou si vědomi toho, že i když v současné době téměř nehrozí riziko rozsáhlého ozbrojeného střetnutí, zvýšilo se nebezpečí vzniku různých krizí. Jejich možný rychlý vývoj bude vyžadovat včasnou reakci s cílem hned v zárodku krize odstranit a nedopustit jejich rozšíření. Čemu, jakož i k zabránění velkého konfliktu, chtějí mít odpovídající bojeschopné ozbrojené síly. K odstranění vznikajících ohnisek ozbrojených střetnutí jsou ochotni přispět také svými ozbrojenými silami pomocí další evropské (KBSE, ES apod.), či světové (OSN) organizace, pokud o to tyto organizace požádají a budou s tím všechny členské státy souhlasit. Pokud jde o jednotlivé státy NATO, mohou působit v rámci dalších organizací nebo také samostatně podle svých závazků, pokud to není v rozporu s posláním NATO. Tak tomu bylo např. ve spojenecko-irácké válce v roce 1991.

V souvislosti s cílem NATO zabezpečit mír, stabilitu a integritu v Evropě, neuvažují zatím o rozšiřování současného počtu členů NATO. Vede je k tomu několik důvodů. Jedním z nich je především princip jednomyslnosti všech členských států NATO při rozhodování. Již při nyníšších 16 členech to často vyžaduje čas na sjednocení názorů. To oddaluje rozhodnutí. Ve svém důsledku může vést ke snížení jeho efektivnosti. Dalším důvodem jsou rovněž rozpory a problémy, které se přes vzájemnou relativní ekonomickou i politickou stabilitu a vyrovnanost členských států NATO mezi nimi vyskytují, např. mezi Řeckem a Tureckem. Při zvýšení počtu členů, jejich rozdílné ekonomické úrovni a ne zcela stabilizované vnitřní situaci by mohly přibýt jednak krizové situace uvnitř NATO, jednak by se ztížily podmínky pro dosažení požadovaného principu jednomyslnosti. Za ne nepodstatnou a ne zanedbatelnou skutečnost rovněž považují to, že přijetí některých zejména středoevropských států za členy NATO, by mohlo být ostatními státy střední a východní Evropy chápáno jako posouvání dřívější, tzv. "železného opony" dále na východ. Tím by se vytvářely podmínky k novému rozdělování Evropy, k vytváření nežádoucího napětí a dalších z toho vyplývajících realit. Navození takového stavu je, jak vyplývalo z přednášek i diskuse, v rozporu s cíli NATO.

Perspektivně předpokládají, že postupná celoevropská integrita ekonomická i politická vytvoří také podmínky pro integritu vojenskou. Cestou k ní mohou být také KBSE nebo jiná celoevropská politická instituce.

Základem bezpečnosti Evropy a její integrity musí podle vedení NATO být především právě odstranění všeho, co ji rozděluje, nebo by mohlo rozdělovat, zprůhlednění vzájemných

vztahů, všestranné, zejména ekonomické provázání jednotlivých států Evropy mezi sebou. Státy NATO k tomu chtějí přispět ze všech svých sil.

Za nejdůležitější principy pro spolupráci v Evropě považují vybudování svobodného trhu směnitelnost měn, vnitřní politickou a ekonomickou stabilitu jednotlivých států, dialektický a společný jazyk. Všechny principy spolu souvisí a jsou vzájemně provázány. Významnou roli při jejich realizování má jazyk, umožňující nejen vzájemný dialog a tím také dorozumění na co nejširším základu, ale také možnost předání zkušeností z řízení rozvinuté průmyslové společnosti.

K vytvoření k tomu potřebných podmínek vysílají do států střední a východní Evropy své učitele, především angličtiny, pomáhají ekonomické reformě přípravou expertů pro řízení obchodu a technický rozvoj na svých školách, předáváním zkušeností i konkrétní technickou pomocí při modernizaci výroby všeobecně a při konverzi vojenské výroby zvláště, investicemi a finančními půjčkami. Jsou toho názoru, že především tímto způsobem lze dosáhnout konkurenceschopnosti zboží vyráběného v těchto státech. Proniknutí zboží z těchto států na světové trhy považují za nezbytný předpoklad vnitřní ekonomické a politické stability našich zemí, tím také příznivého sociálního klimatu jako předpokladu udržení a upevnění míru v Evropě.

Přestože těžiště stability a udržení míru v Evropě vidí především v opatřeních ekonomického a politického charakteru, věnují nadále pozornost také opatřením vojenským. Ozbrojené síly mají být nadále posledním prostředkem, jak válce zabránit. Přitom chtějí pokračovat v úsilí o další snižování početních stavů armád všech evropských států tak, aby možnost ohrozit mír v Evropě byla co nejmenší. Současně počítají s tím, že v případě potřeby bude třeba zmobilizovat hlavní síly v hodnotě odpovídající konkrétní situaci a úhroze.

Vzhledem k všeobecnému vědeckotechnickému rozvoji lze, podle jejich názoru, kalkulovat s velkým rozmachem jak bojové, tak ostatní techniky, používané armádami. Jejich vliv se promítne do bojových možností armád a tím také do způsobů vedení bojové činnosti. V souvislosti s parametry bojové a jiné techniky počítají s rozvojem systému obrany a technologií jejího vedení. Vzhledem k tomu, že není konkrétní protivník, připravují se vést obranu jen tam, kde bude hrozit nebezpečí napadení.

V oblasti organizačních struktur všeobecně uvažují s vytvořením malých organizačních celků, vysoce pružných, pohyblivých a snadno přemístitelných pravděpodobně po brigádách. Rovněž se má snížit bojová připravenost vojsk. V průběhu 3 až 4 let počítají s tím, že v závislosti na mezinárodní situaci bude možné udržovat v plné bojové připravenosti kolem 10 % a ve střední kolem 30 % početních stavů armád.

Jaderné zbraně chtějí snížit na nejnížší možnou úroveň. Jejich existence má sloužit především k odvrácení války.

V souvislosti s jadernými zbraněmi se rovněž hovořilo o jaderných elektrárnách a chemických provozech, jejich zranitelnosti a z toho vyplývajícím nebezpečí pro obě bojující strany a lidstvo vůbec. Je to problematika, která se vzhledem k negativním důsledkům havárie jaderné elektrárny v Černobylu různým způsobem obchází. Hledá se řešení, které zatím není. Všeobecně se soudí, že bude třeba omezit provoz a výstavbu jaderných elektráren. Je to záležitost politická, ekonomická a sociální. V současné době je předmětem řešení. Obdobná situace je s chemickými provozy. Odstranění nebezpečí, vyplývajících jak z jaderných, tak chemických provozů, je při jejich počtu nanejvýš aktuálním problémem. Je mu proto třeba věnovat zaslouženou pozornost a uskutečnit odpovídající opatření.

Z přednesených přednášek i diskusí jednoznačně vyplynulo, že vedení NATO přenáší těžiště své činnosti do oblasti politickoekonomické. Cílem jeho strategie je vytvořit předpoklady pro bezpečnost a udržení míru v Evropě. Výchozím principem při tom je znemožnit jednotlivým státům řešení rozporů ozbrojenou silou. Protože dosud nejsou k tomu odpovídající podmínky, ba ani po jejich vytvoření nebude možné vyloučit rizika ozbrojených

konfliktů, počítají s nutností mít ozbrojené síly. Jejich početní stavy, na úrovni schopné zajistit obranu států NATO, mají vytvořit základní předpoklady pro obranu svrchovanosti a integrity jako NATO jako celku, tak jednotlivých členských států. S jejich případným rozšířením na konkrétní situaci odpovídající hodnotu počítají mobilizací. Na vyžádání evropských institucí, zejména KBSE, ale také OSN, jsou podle potřeby připraveni podílet se ozbrojenými silami na předcházení a řešení krizí, či ozbrojených konfliktů v Evropě.